

Laura Cleaver

Kroteći zvijer: prikazi dresiranih medvjeda u engleskim rukopisima dvanaestog stoljeća

Među sačuvanim su prikazima medvjeda iz dvanaestog stoljeća i dva prizora na kojima se medvjeda uči govoriti. Ti se prizori nalaze u rukopisima nastalim na području Canterburyja: Cambridge, Trinity College, ms. O.4.7 f.75 i rukopis iz Vatikanske knjižnice, Rossiana ms. 500, f.148. Oba prizora nalazimo u tekstovima vezanima uz gramatiku. Prvi je abecedni popis hebrejskih imena, a drugi primjerak Priscijanove *Institutiones Grammaticae* (odnosno Temelji gramatike). Slijedeći u formi basnu - u kojoj životinje ocjenjuju i kritiziraju ljudsko ponašanje - kao nastavnu metodu, ti nam prikazi pružaju komentar onodobnog obrazovanja. Izbor medvjeda za učenika sugerira da su djeca percipirana kao divlje i opasne životinje, čije se ponašanje mora kontrolirati. To upućuje na pisane i vizualne opise podučavanja, osobito podučavanja gramatike, umijeće koje je vezano i uz stjecanje discipline i jezičnih znanja. Istodobno, u inicijalima Prvog psalma, medvjedi ponekad predstavljaju čovjekovu pobjedu nad zlom. Tako je u drugom engleskom rukopisu, Bibliji iz Wincestera (Winchester Cathedral Library f.218), prikaz Davida koji ubija medvjeda u paru sa scenom Krista koji istjeruje đavla. Moguće je da je treći prikaz čovjeka s obuzdanim medvjedom, u svesku *Života svetaca* iz Canterburyja (danas u Londonu u British Library, Arundel MS 91, f.47v), bio potaknut takvim scenama podučavanja i borbe s medvjedima. Ovaj je prikaz medvjeda, koji nalazimo u paru s onim čovjeka koji obuzdava magarca, dio *beatus* inicijala poput onih iz Prvog psalma. On otvara *Životopis* svetog Leodegara, biskupa Autuna u sedmome stoljeću, koji sadržava zapis o njegovoj naobrazbi kao dio njegova primjerna života. Na taj način ovi prikazi, u knjigama namijenjenima obrazovanim čitateljima, izražavaju važnost stjecanja discipline i znanja, ali i sugeriraju da nisu svi učenici bili sposobni svladati te vještine. Medvjed u rukopisu iz British Library napada svog dresera, što naglašava njegovu opasnu narav koja se ne može u potpunosti savladati.

Prijevod s engleskoga: Maja Grabar